

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ - CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

Nr 6731/1929.

GRIGORIE

din îndurarea lui Dumnezeu episcop ortodox al eparhiei române a Aradului, Ienopolei și Hălmaგიului, precum și al părților anexate din Bănatul-Timișan.

Iubitului cler și tuturor credincioșilor din eparhia Aradului dar și pace dela Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru Iisus Hristos, împreună cu salutarea noastră arh.ereșcă.

„Pace las vouă, pacea Mea dau vouă, nu precum lumea dă, Eu dau vouă“ (Ioan 14 v. 27).

Iubiții mei fii sufletești, *)

Precum roua răcorește florile grădinilor și iarba livezilor în straja dimineții, — așa mângăie și răcorește sufletele noastre venirea pe pământ a Mântuitorului. Mulți oameni de astăzi nu cunosc în ce chip ar mângăia Nașterea Domnului sufletele noastre și astfel cu prilejul acesta Vă voi arăta, iubiții mei fii sufletești, — că Mântuitorul a venit ca să aducă pace și liniște în sufletele oamenilor.

Pacea pământului o cântau cetele îngerești la Nașterea Domnului, pacea a căutat-o omul atât înainte cât și după Nașterea Domnului până în zilele noastre. Pacea o căutăm noi cei de astăzi, cari vedem în toate țările lumii puternice mișcări sociale și politice. Pacea o dorim față de curentele socialiste și comuniste; pacea o căutăm văzând în multe țări atâtea nemulțumiri între muncitori, cari produc încăerări și turburări. Insetăm după pace și liniște față cu cei cari spun că orice credință ar fi bună și sapă la temeliiile statelor naționale. Cerem pace și liniște față de cei cari de peste granițe se uită spre noi cu ură și înver-

șunare, cerem pace față de desbinările și unelirile sectarilor conduși de mâni streine; cerem pace față de sfâșierile lăunțice dintre frați și dorim din inimă curată frăție între națiuni și popoare, precum și între toți fiii neamului nostru românesc și minoritarii din România Mare! Dar această pace mult dorită numai atunci o vom avea asigurată, când sufletele noastre ale tuturor vor fi lipsite de viforul patimilor și gândurilor rele, precum și apa mărilor întinse numai atunci este liniștită când nu este turburată nici de cea mai mică adiere a vântului.

Aci este omul la răspântie că nu-și poate da seama cum să scape de patimi și gânduri rele. Dar Mântuitorul înlătură neștiința omului. Mântuitorul pune pacea în locul fricei și neliniștei care este în sufletul omului. Această neliniște o vedem și azi la popoarele sălbatice. Indienii simțesc în sufletul lor o mare povară și astfel strigă dimineața către soare, iar seara către lună: „Soare, scapă-mă de povara vieții, lună, ușurează-mi sarcina vieții“ Sălbaticii, cari se închină focului, biciuesc trupul până la sânge, chinezii aduc jertfe peste jertfe ca să îmblânzească duhurile rele, — dar liniștea și pacea nu se coboară în sufletul lor.

Numai prin Hristos se poate sălășlui pacea în inimile oamenilor. Poate să fie cineva chiar împărat și totuși nu va avea pace fără Hristos.

*) P. C. Preoți vor citi această Pastorală în biserici în ziua I. a Nașterii Domnului.

Avem pildă chiar pe marele împărat Octavian August, care de frica duhurilor necunoscute purta la sine o piatră de noroc. Și el, marele împărat, a trebuit să fie urmat de alți împărați, cari și-au dat seama că viața nu este călăuzită de roata norocului, ci de mâna puternică alui Dumnezeu. Căci ce s'a întâmplat? Precum ne spune sfântul Evanghelist Luca, mama lui Iisus Fecioara Maria, la porunca lui Octavian August, merge împreună cu logodnicul ei din Nazaret în Vitelem, ca să se scrie ca și ceilalți cetățeni. (Luca 2 v. 4—5). Cum vedem, puterea împărătească era mare, reglementând raporturile dintre oameni pe vremea stăpânirii romane. Multe neamuri erau supuse stăpânirii romane, dar tocmai această stăpânire împărătească a făcut cu pulință să se ridice stăpânirea divină a Mântuitorului. Paza soldaților romani a ajutat ca apostolul Pavel și ceilalți divini misionari să lățească în lume pe Iisus Mântuitorul. Împăratul August se coboară de pe scena lumii ca urmașii săi de mai târziu să se plece pruncului din iesle, care a luat conducerea lumii.

Cu adevărat mare este minunea aceasta, iubii mei fii sufletești. Prin aceasta împărații lumii recunosc că adevărata pace o dă numai Mântuitorul, căci El a zis Sfinților Apostoli: „Pace las vouă, pacea Mea dau vouă; nu precum lumea dă Eu dau vouă“ (Ioan 14 v. 27).

Deci nu norocul orb sau zângănitul armelor vor aduce pace. Nișă alergarea noastră sbuciumată după plăcerile omenești nu ne va aduce pace, căci desamăgirea este singurul lucru cu care ne alegem după căutarea celor trecătoare. Atunci rămâne să alergăm la pacea Mântuitorului. Rămâne să zicem: Noi avem Dumnezeu milostiv, care a trimis pe Fiul său în lume să ne aducă nouă lumina vieții și pacea sufletului. Acest Mântuitor este pacea noastră, căci ne-a învățat cum să fugim de păcate și patimi ca să avem pacea adevărată!

Un călător mergea odată spre culmea unor munți înalți. Călăuza lui mergea înainte. Deodată ambii ajunseră la o prăpastie adâncă. Călătorul nu îndrăznea să mai facă un pas. Călăuza îi întinse mâna și zise: „Pinde mâna mea cu încredere căci mâna aceasta n'a lăsat pe nimeni să cadă“ Și călătorul a trecut prăpastia cu ajutorul călăuzei care avea mâna sigură. Cu mult mai sigură este mâna Mântuitorului care ne scoate din prăpastia certurilor din familie și din sat; El ne scoate din desbinarea frățească și ne strigă: „Pace las vouă, pacea Mea dau vouă“.

Spre pacea Domnului să alergăm noi, căci Dumnezeu nu se schimbă în făgăduințele sale.

El a zis că ne lasă pacea sa și noi n'avem decât să o căutăm căci de sigur o aflăm. Cel ce ne-a făgăduit pacea este Dumnezeu, care n'a fost mai înainte bun iar apoi un tiran nemilostiv. Dragostea milostivă alui Dumnezeu stă ca o stâncă de granit chiar și atunci când uraganul fărădelegilor noastre s'a pornit.

Veniți deci fraților să luăm mărghitarul de mare preț, pe care ni-l dă pacea lui Hristos: liniștea sufletelor noastre. Aceasta liniște nu va fi turburată de nici o putere omenească, fiindcă am dobândit-o prin pacea lui Hristos. Pacea lui Hristos este adevărată și durabilă, dar pacea pe care o dă lumea este amăgitoare și vremelnică. Știm doar cum este fața lumii: ademenitoare, iar ființa ei: plină de nedreptate, de neliniște și împărecheri. Și atunci, iubii mei, datori suntem noi să ne aducem aminte că Domnul a zis: „Pace las vouă, pacea Mea dau vouă, nu precum lumea dă Eu dau vouă“.

Înțelege oare lumea de azi aceste cuvinte ale Mântuitorului?! Oare se apropie popoarele și oamenii singuratici cu sinceritate către pacea lui Hristos, care nu se întemeiază pe brațul cel mai tare, ci pe inima cea mai blândă, pe încredere și iubire între oameni? Eu, vă reamintesc, iubii mei, că în ziua de 28 August 1928 s'a semnat la Paris așa numitul pact: „Kellog“, — care până în ziua de azi a fost iscălit de 56 state ale lumii. Pactul s'a încheiat după propunerile frumoase ale unui secretar de stat al Americii, Frank Kellog. Pactul spune între altele: „Marile părți contractante, declară solemn în numele popoarelor lor respective că ele osândesc recurgerea la războiu pentru regularea diferendelor internaționale și că renunță la el ca instrument de politică națională în relațiile lor reciproce“.

Iubii mei fii sufletești,

Urzitorul acestui pact, secretarul de stat Kellog, în ziua de 22 Nov. 1929 a fost în Londra și acolo a declarat că țările cari au iscălit pactul nu vor putea să aranjeze pe cale pacinică conflictele dintre ele, dacă nu va veni între alte instituții și sfânta biserică spre a servi ideea păcii. Declarația din Londra a dlui Kellog este un strigăt care zice: fără Hristos nu se poate asigura pacea omenească. Strigătul acesta nu este singur. În luna August a anului trecut s'a ținut la Praga un congres al desarmării și s'a spus că religia creștină este cheazășia înfrățirii, căci religia va exista și atunci când toate parlamentele și universitățile ar fi închise!!!

Adevărul acesta are valoare pentru ori ce neînțelegeri dintre neamuri și oameni singura-

tici. Fără Hristos pace și liniște nu poate să fie. De aceea, astăzi ne rugăm Ție Doamne Iisuse Hristoase, să ne trimiți pacea Ta, să fie voia Ta, precum în Cer așa și pe pământ. Rugămu-te Doamne trimite pacea ta nu numai peste popoarele pământului, ci și peste poporul nostru românesc. Trimite-Ți darul Tău peste fiecare fiu al neamului ca să trăiască în pace cu aproapele său; dăruiește Doamne pacea Ta preoșilor bisericii noastre, ca nici unul să nu urască pe fratele său dela Altar; aceeaș pace să domnească între învățători și preoși, între fruntașii satelor și orașelor, coboară Doamne, pacea ta în familiile românești, în satele noastre, în orașele noastre, ca toți să fie mulțumiți: plugari și cărturari, funcționari și negustori, meseriași și muncitori.

Iar tu creștine ortodox să iubești și pe cei streini de sângele și legea ta; bucură-te că Iisus s'a născut și pentru pacea ta; apropie-te de vrăjmașul tău, împacă-te cu el, numește-l sincer: frate, ajută-l în năcazurile lui și atunci Praznicul Crăciunului va fi praznicul păcii pentru tine și pentru toți ai casei tale. Lasă căile proceselor, timpul pierdut pe la judecăți folosește-l în muncă liniștită. Nu uita că fără pacea fiecărui suflet nu-i pace nici în familie, nici în societate, nici în omenire.

Pacea ta, iubite creștine, oricine ai fi tu, o dobândești nu prin ură și răsbunare, ci prin părere de rău că fratele tău nu se află pe calea binelui. Pacea ta, a mea și a noastră a tuturor atârână de iubirea lui Hristos. Ce larg ar fi pământul, de nu l-ar strâmta ura, — zice poetul Vlahuță. Să nu strâmtăm deci locul dintre noi prin ură, ci să facem loc unul altuia prin pacea lui Hristos, Domnul nostru al tuturor.

Pacea lui Hristos să fie cu voi cu toți.

Arad, la Nașterea Domnului 1929.

Al vostru al tuturor
prea iubitor și de tot binele
voitor Părinte sufletesc

† Dr. Grigorie Gh. Comșa
Episcopul Aradului.

Misiunile religioase pentru popor

de Arhim. P. Morușca.

Misionarismul Bisericii.

Misionarismul Bisericii se întemeiază pe porunca dată de Hristos-Domnul ucenicilor Săi și pe puterea cu care i-a investit: „Toate îmi sunt date mie de la Tatăl meu... (Mt. 18 27), datu-mi s'a toată puterea în cer și pe pământ... (Mt. 28. 18.) precum m'a trimis de mine Tatăl și eu trimit pe voi... (l. 20. 21.), drept aceea mergând învățați toate neamurile, botezându-i pe ei... și învățându-i pe dânșii să păzească toate câte am poruncit vouă; și iată eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului... (Mt. 28 19 20)... Oricâte veți lega pe pământ vor fi legate și în cer și oricâte veți deslega pe pământ vor fi deslegate și în cer,” (Mat. 18. 18 și l. 20. 23).

Conștientă de drepturile primite și de puterea acestei investiții, Biserica și-a început activitatea misionară din ziua Cincizecimii, când a fost inaugurată de Duhul sfânt. Acest Duh sfânt a rămas să ocrotească în veac și să ocârmuiască Biserica: „Duhul adevărului... pe care îl va trimite Tatăl întru numele meu, acela pe voi vă va învăța toate și va aduce aminte vouă de toate cele ce am grăit vouă, (Io. 14. 26)... va povățui pe voi la tot adevărul, și cele viitoare va vesti vouă (Io. 16. 13). În asistența permanentă a Domnului nostru Iisus Hristos: „Iată eu cu voi sunt până la sfârșitul veacurilor... și sub inspirația Duhului sfânt: „s'a părut sfântului Duh și nouă“ (Fapte 15, 28) Apostolii, încrezători în cuvântul învățătorului: „ci îndrăzniți, eu am biruit lumea“ (Io. 16. 33), au pornit să cucerească neamurile pământului pentru Hristos. Și Biserica continuă această operă, și va continua-o, până va fi o turmă și un păstor“ (Io. 10. 16),

Prin *misiunea externă* Biserica năzuiește să sporească numărul creștinilor, să câștige membrii noi; prin *misiunea internă* caută să trezească sufletele lăncezite, ale credincioșilor spre a le reintegra ca mădulare vii ale trupului lui Hristos, corpul său mistic care este Biserica.

Necesitatea misiunii interne

Și în vremuri normale are o deosebită importanță în pastorație introducerea unui factor nou, a unor mijloace noi. Cu atât mai mult în timpuri de îngrijorare, când straturi

Întregi ale poporului disprețuiesc Biserica, nu se mai împărtășesc de harurile și binecuvântările ei; când vrășmași ai mântuirii, în număr mare și în felurite chipuri, pășesc cu mijloace multe și ademenitoare împotriva lucrului Domnului în lume și, dela altar numai, nu le mai putem opune, cu destul succes, o rezistență, o stăvilire și resfrângere. Între astfel de împrejurări misiunea internă se impune cu necesitate inexorabilă.

Acțiunea pastorală, ținută mereu în aceleași cadre uniforme și după o normă tradițională neschimbată, — ca orice lucru, veșnic acelaș, nu mai impresionează. Poporul devine indiferent, nesimțitor, lăncezește și se răcește. Azi unele parohii, foarte multe chiar, în parte, ori în întregime, au decăzut și s'au învârtoșat cu inima, încât păstorului îi este imposibil să mai tragă brazde spirituale în ogorul înțelenit, cu mijloacele de pastorație obicinuite.

Deaceia socotesc ca o poruncă a vremilor noi introducerea și generalizarea misiunii interne. Scopul misiunii interne bisericești este ca să trezească conștiințele, să miște și învioraze simțirile, să întărească credința, să îndrume viața pe cărările luminate de Evanghelie, să adâncească viața religioasă și să sprijinească năzuința spre desăvârșire; să stârpească păcatul și să instăpânească dreptatea și iubirea de Dumnezeu și de oameni. Misiunile sunt cel mai prielnic mijloc de a trezi la viață nouă pe cei apatici și lăncezi; de a determina la căință pe cei păcătoși, de a mângâia pe cei încercați, de a readuce la calea adevărului pe cei rătăciți de a da războiu împotriva indiferentismului și a recâștiga pe creștini pentru Hristos și Împărăția Lui în lume.

Misiunea internă, de altă parte, este cerută de prestigiul Bisericii. Biserica noastră trebuie să-și dea seama de poziția ei „dominantă”, între celelalte confesiuni, cu cari trăim împreună. Ea trebuie să-și pună în evidență strălucitoare dragostea evanghelică, de care se inspiră și care trebuie să se reverse în fapte ale milei, și în instituții de caritate creștină. Viața bisericească să și-o desvolte exemplar în toate direcțiile; învățătura ortodoxă să fie propovăduită, ca să se impună prin adevărul, frumsețea, puterea și tăria ei; nedumeririle și ideile preconceptuate să fie lămurite, iar atacurile respinse cu înțelepciune, ca izvoarele harurilor ei mântuitoare să se desfunde și să se reverse peste lanuri tot mai întinse, să învioraze cât mai multe inimi, apropiindu-le și întorcându-le la Hristos, pentru a și lucra înșile mântuirea.

Această operă se poate realiza printre credincioși prin misiunea internă, după cum Biserica își împlinește menirea, prin misiunea externă, printre păgâni și evrei. Această misiune internă, pe care noi trebuie să o limităm la fiii poporului nostru românesc, îmbrățișează de o parte pe credincioșii, cari și-au păstrat legătura cu Biserica națională, iară de altă parte privește pe cei cari s'au înstreinat, ori s'au rupt cu totul dela sinul ei, sau au îmbrățișat chiar altă confesiune (sectari, uniți.)

Misiunile religioase.

Din cadrele misiunii interne, pentru astădată, desprind *problema misiunilor religioase*, pentru credincioșii noștri, cari și-au menținut legătura cu Biserica, dar pe urma unor influențe externe, ori a răcirii duhului din lăuntru, și-au săbit raportul sufietesc cu ea, nu mai urmează practicele ei, nu se conformează poruncilor ei, nu mai beneficiază de comorile ei, și nu se împărtășesc de harurile ei mântuitoare.

Iar în centrul preocupărilor acestor misiuni religioase pun năzuința de *a-i aduce pe creștini la scaunul mărturisirii, spre a se putea uni cu Hristos în sf. Împărăție*.

Misiunile religioase își pot fixa ca obiectiv și alte probleme: Combaterea unor anumite păcate și dedări rele, cari s'ar fi instăpânit într'un anumit ținut, cum sunt: sudalma, alcoolismul cu păcatele ce decurg din el, avorturile (ferirea de copii cu mijloace meșteșugite), nerespectarea sărbătorilor etc.

*

Nu intenționez să mă avânt la teorii. Ci scopul meu este să câștig simpatia și râvna, însoțită de devotamentul fraților mei în preoție pentru a introduce misiunile religioase, cu plan, metodic și în mod sistematic, pe rând și pe măsura puterilor, în toate parohiile, ca pe un mijloc de frățescă ajutorare în slujba de pastorație și de învoire și înviorare a vieții religioase.

Orientările cuprinse în cele ce urmează sunt culese și din practica altora, dar sunt trecute orin experiența proprie, și se întemeiază și pe încercările făcute până acum — mai mult sporadic. În eparhia noastră, a Aradului „misiunile pentru popor” au fost introduse încă în 1926.

Nu e locul și timpul să vă arăt revelațiile surprinzătoare, pe cari le-am avut în comune rurale, între credincioșii noștri țărani, ca și printre intelectualii noștri dela oraș. Totuși trebuie să spun tare mângâierea și bucuria,

pe care am avut-o să constat, că în adâncimile lui sufletul românesc este religios și credincios, capabil de reînviere și reculegere, de îndată-ce ai izbutit să-i scormonești adâncurile, peste cari s'a așezat zgura indiferentismului, pricinuit de multe cauze, și să-i miști puterile latente, chemându-le la suprafață.

(Va urma).

Metropolitul Andrei baron de Șaguna.

În comoara neprețuită de învățături dumnezești cuprinsă în Sf. scriptură, aflăm și pe aceea, care ne învață virtutea recunoștinței față de bărbății mari, cari s'au ostenit și jertfit în îndreptarea destinelor noastre pe calea mântuirii: „Aduceți-vă aminte de marii voștri, cari v'au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; la a căror săvârșire a vieții privind, să le urmați credința” (Evrei 13, 7).

Rareori însă spiritul nostru, încurcat prea mult în labirintul grijilor vieții de toate zilele, se mai poate reculege și dedica aducerilor aminte, contemplării vieții și faptelor unui om mare, a cărui jertfe și fapte mari au contribuit la progresul și binele neamului nostru. Preocupările zilnice dau prea puțin răgaz conștiinței de a se putea avânta pe aripile slabe ale recunoștinței în lumea umbrelor mari.

Totuși, ziua de 30 Noembrie, ca în toți anii și în acest an, a fost consacrată recunoștinței și omagiilor pioase, pe cari biserica ort. rom. le aduce ca un prinos de adâncă venerațiune, memoriei celui mai mare ierarh din trecutul ei, care a fost Mtr. Andrei baron de Șaguna.

Privind îndărăt pe drumul istoriei, parcurs de poporul român din Transilvania, începând cu păstoriarea lui Șaguna și până în zilele noastre și contemplând formidabila sa operă și roadele ei binecuvântate, conștiința noastră se oprește uimită și, dornică de a cunoaște, caută ca din opera lui să descifreze impulsul energiei sale nesecate și să se împărtășească din taina vieții lui, din care să desprindă un învățământ pentru ziua de mâine.

Vorbind despre oamenii mari se obișnuiește a se diseca viața și opera lor, căutând a se stabili cauzele și condițiunile cari au determinat să fie (așa cum au fost) aceea ce au fost, așa cum au fost și i-au ridicat pe firmamentul vieții sociale a contemporanilor lor și a posterității.

Contemplând viața și faptele marelui Șaguna, în raport cu împrejurările și felul în care a apărut el la cârma destinelor noastre de popor oropsit de o soartă vitregă, metodele pragmatice și pozitive trebuie să recunoască încă odată că planul economiei Dumnezești nu-l poate cuprinde și diseca biata minte omenească.

Căci ca să se împlinească misiunea istorică, ce acest plan divin o rezerva poporului nostru din Transilvania, Providența divină i-a dăruit omul geniu care, trăgând brazda prin părâgina de veacuri, a deschis orizonturi noi nemărginite, chemând poporul său din letargie la o viață nouă. Acesta a fost Mtr. Andrei Șaguna.

Viața și opera lui? Toată viața lui în ea însăși este o operă, un monument, în care credința a crelat partea cea mai mare. Nu am putea vorbi despre viața lui Șaguna fără a nu releva la tot pasul credința și roadele ei. Copilăria lui a fost un zbucium, o frământare din care a ieșit personalitatea lui cristalizată ca diamantul, precum aurul lese lămurit prin foc.

Viața sa, dela vârsta adevăratei bărbății, se îmbină cu opera sa, iar opera lui Șaguna se identifică cu însăși viața poporului român din Transilvania din a doua jum. a sec. XIX-lea.

S'a născut în Mișcolț, departe de corpul națiunii noastre, în anul 1809 dintr-o familie de negustori români-macedoneni. Aici face școala primară și gimnazială și scăpând din mrejele lezuiților trece apoi la Budapesta, unde termină liceul și universitatea, studiind filozofia și dreptul. În Budapesta în tot timpul acesta trăiește în casa unui unchiu (A. Grabovski) negustor cu mare vază, care avea legături aproape cu toți capii mișcării naționaliste a românilor de pretutindeni. În casa lui a învățat Șaguna limba românească și a cunoscut necazurile românilor. Studiază apoi teologia la Vârșet, intră în cinul călugăresc, înaintând cu mari merite prin toate treptele ierarhice, devenind prof. de Teologie și secretar al Mitropolitului din Carlovitz. De aici este trimis în vara anului 1846 ca vicar al scaunului episcopiei românilor din Ardeal, văduvit prin moartea episcopului Vasile Moga (1845).

Ce a găsit Șaguna la venirea lui în Ardeal? Un popor de lobagi asuprit de cele 3 națiuni cu tagmele și cu breslele lor, cari îl considerau ca străin și tolerat în țara lui; un popor orfan călăuzit de preoții lui, cari nu se deosebeau întru nimic de lobagi în ce privește drepturile sociale, iar o cultură mai temelnică, dela cele rituale în colo, erau opriți de a-și câștiga prin falmoasele legi numite „aprobat” și „compilate”.

Duhul vremii aceleia, însă, clocotea și în sânul acestui popor. El răscolise toate instinctele de viață, toate energiile, cari mocniseră 1000 de ani sub spuză. Furtuna aștepta momentul să izbucnească.

La Dumineca Tomii 1848 vâltoarea se deslănțuea zguduind din temelie toate așezămintele unei vieți sociale clădită pe legi nedrepte. Tot ce avea neamul nostru mai bun era înșirat în linie de luptă, așteptând examenul de viață ce trebuia să-i hotărească soarta. Preoții unind crucea cu spada, devin comandanți de legiuni ca și ceilalți intelectuali români; profesorii de teologie devin codificatorii ideologiei noastre politice și sociale. O îmbelșugată revărsare de energii așteptă să fie captată, disciplinată și împinsă spre un

țel determinat. Trebuia o operă a unui singur cap ch bzeit, se cerea un spirit diriguitor în a căru voință să se topească toate celelalte, devenind una singură. Se cerea intuiția de geniu, care să stăpânească vâltoarea elementelor deslănțite și să strângă într-o singură mână de fier toate frânele. Dumnezeu a voit ca rolul acesta să-l aibă Andreiu Șaguna, care în aceeași Duminecă a Sfântului Toma, încoronându-se la Carloviț ca episcop al Ardealului tulburat, se mărturisea de pe amvon zicând: „Tu Doamne știi căci către scopul meu a alerga doresc, pe Români-Transilvăneni din adâncul lor somn să-l deștept și cu voce către toate e adevărat, plăcut și bun să-l trag”. În acele zile Ardealul își împingea valurile de români spre adunarea de pe Câmpia Libertății.

„Dela această memorabilă adunare, unde figura lui venerabilă domnia miiile de țărani și până în clipa din urmă a acestei frumoase bărbăți, cel mai d. mo. n. principe al bisericii noastre a fost pe planul întâi al tuturor acțiunilor constitutive la noi. În acest cadru de ansamblu al sbuciumului unui popor trebuie apreciată munca lui Șaguna. Ardealul românesc, chemat la o viață politică prin străduințele arh. păstorului său agreiat la curțile din Petersburg, se înfațșa ca un spațiu întins și gol.” „Zice Dl. Oct. Goga despre Șaguna, iar marele nostru învățat D-l N. Iorga vorbind despre Șaguna zice că „a fost depe scaunul său de Arhieru ca de pe un tron de reg., un cărmuitor de oameni și un îndreptătoriu al vremilor cărora nu li-s'a supus ca exemplarele obicinuite ale omenirii, ci le-a întors depe povârnișul lor spre culmea lui”. „Înțelegând din primele momente că milioanele de țărani români din vremea lui sunt predestinați unei conduceri teocratice, el a făcut din cărja vlădicească un sceptru de îndrumare politică,” zice iarăși Dl Oct. Goga.

Nu este o ramură cât de nefinsemnată din viața noastră socială, unde să nu se resimtă forța generatoare a geniului său creator. Spirit mare și complex, înzestrat de Dumnezeu cu o uimitoare putere de intuiție a realităților, Șaguna a îmbrățișat în generoasa revărsare a energiei sale creatoare tot câmpul în care se puteau manifesta aptitudinile de viață a poporului român din Transilvania.

Personalitatea lui gigantică a fascinat pe toți câți l-au cunoscut, făcându-l temut de dușmani și adânc admirat de prieteni și de nepreocupați.

În toate cercurile înalte dela curtea imperială din Viena Șaguna se bucura de-o extraordinară trecere; împăratul avea pentru el o înaltă considerațiune și o vie admirație, în urma cărora îl dă titlul de baron și-l ridică în rândul marilor demnitari ai Imperiului.

Mare arhieru, om de o înaltă cultură bisericască și profană, mare bărbat de stat! Aceste sunt în linii generale înaltele calități cari indică și țărâmurile pe cari s'a validat Șaguna, ca organizator.

Opera de căpetenie, pe care și-a propus-o chiar dela începutul păstoriei sale, a fost reformarea vieții bisericăști.

Pe acest țărâm, ca și pe toate celelalte direcțiuni ale activității sale, coroana operei lui Șaguna este „Statutul Organic” al bis. ort. rom. din Transilvania. Aceasta este constituția bisericii noastre, a cărei suveranitate o recunosc și garantează legile imperiului. Prin această constituție Șaguna este cel mai mare organizator modern al bisericii ort. ecumenice, pe care o reorganizează pe baza principiilor, a canoanelor și a tradițiilor ei clasice, dela cari decăzuse; o reabilitează în organizarea bisericii ort. rom. din Transilvania.

S'a afirmat și se mai sustine încă de unii că Șaguna ca reformator al bis. a protestantizat-o, dând preponderanță prea mare elementului laic în conducerea bisericii. Adevărul e că toată organizarea lui Șaguna pornește dintr-o înaltă și adevărată concepție despre doctrina creștină și că în baza acestei concepții Șaguna n'a făcut altceva, decât a reintegrat la temelii vieții bisericăști spiritul evanghelic, spiritul de care s'a condus biserica în timpurile ei apostolice și clasice, făcând din ea un organism viu și activ, prin conlucrarea bisericii ascultătoare cu biserica învățătorială ca să se împlinească misiunea bisericii lui Hristos.

Întronând sufragul universal ca principiu de selecționare a valorilor cari trebuie să conducă biserica și organizând instituția sinodalității ca organ de conducere pe toată scara administrației bisericăști, prin colaborarea mirenilor cu clerul. Șaguna a redat viață și putere unor uzuri și legi pe cari biserica ortodoxă ecumenică le practica încă acum XIX secole și prin cari viața bisericască ajunsese la o înaltă desăvârșire în epoca ei de aur.

Indiscutabile dovezi din Sf. scriptură, tradițiunea și canoanele bis. ort. ecumenice o dovedesc aceasta.^{*)} (Și când ne gândim că superba civilizație modernă se laudă cu sufragul universal luat ca bază a parlamentarismului și cu democrația abia de vre'o sută de ani!)

Principiul electivității și a sufragiului universal aplicate în constituția dată de Șaguna bisericii noastre precum și faptul că puterile ei constitutive se mărginesc și complectează una pe alta, devenind o unitate armonică numai în sinod, asigură vieții bisericăști o desăvârșită libertate internă, pe când faptul că organele statului nu au nici un drept de controlă în treburile bisericii, afară de dreptul de supremă inspecție rezervat suveranului statului, asigură suveranitatea și libertatea externă, asigură autonomia bisericii.

Odată în posesiunea acestor mari drepturi, Șaguna a știut face din ele o adevărată cetate impugtabilă, un zid puternic la adăpostul căruia avea să se desvolte o înfloritoare viață națională și spirituală, a

*) Fapt ap. c. 1, 12-2 a; c. 5 v. 1-7; c. 15 v 1-30 I. Timot. 37 Laodicea (364) vezi „Pidalion.”

cărei urzire în partea cea mai covârșitoare este opera păstoririi sale de un pătrar de secol. Prin organizarea interioară a bisericii se pun în activitate toți factorii spiritali productivi, toate energiile și înaltele aptitudini de viață ale poporului nostru din Transilvania, dând un înfloritor avânt vieții lui culturale și naționale, pregătindu-l pentru ziua cea mare care avea să vie. Sub aripile de mamă a bisericii noastre strămoșești reînținerite s'au înfiripat ca din pământ și au răspândit lumină în popor, sutele de școli populare confesionale și gimnaziile românești și sau îmbunătățit vechile preparandii. Prin aceste școli s'au ridicat acele strălucite generații de iluminați apostoli ai Ideii naționale, bazate pe o puternică temelie de morală creștină.

Astfel o știut atrage Andrei Șaguna întreaga urzeală a vieții noastre culturale, sociale și politice la sânul generator și apărător al bisericii mame, cetatea invincibilă a idealurilor noastre.

Marele arhiereu și bărbat de stat și-a dat seama că întreg patrimoniul nostru național trebuie adăpostit în aceasta cetățue. Punând în slujba acestui ideal toate străduințele lui, toate marile lui însușiri de arhiereu și diplomat desăvârșit, a reușit să obție prin aceasta constituție autonomia bisericii, creând pentru un popor robit politicește un organism autonom, scos din sfera de influență a organelor de stat, trecându-i astfel bisericii însăși cheia rezistenței noastre ca rasă.

În fața acestei grandioase capodopere și în fața memoriei marelui preot arhiereu și om de stat, din a cărui cap genial s'a născut aceasta operă uriașă, genuinului conștiinței noastre se pleacă smeriți în semn de pioasă venerație, recunoștință și admirare. Memoria lui sfântă, faptele sale mari, să ne serviască drept izvor de reculegere și înălțătoare pilde, mai ales aceluia care voesc să-și consacreze viața sfintei misiuni de a face să rodească via pe care el, ca un credincios și vrednic ispravnic al Domnului, a scos-o din părajină, a făcut să inflorească și să rodească însutit. Binecuvântat fie numele lui mare și memoria lui sfântă

Ioan Poleacu
st. teolog an. III.

Iară și iară Echivalentul.

Cu regret am constatat că cele comunicate în chestia Echivalentul n'au avut nici un rezultat.

Am fost de credința că, Ven. Consiliu Eparhial fie prin cutare jurisconsult eparhial va interveni la Adm. Financiară pentru regularea definitivă a chestiunii, fie că se va pune în legătură cu Ministerul Finanțelor, ca acesta apoi, ori prin o circulară, ori prin „Monitorul oficial” să comunice tuturor Adm. Financiare că sistunle beneficiate de preoți sunt scutite de Echivalent. Nici una, nici alta, ba nici o Eparhie nu cred să fi intervenit pentru aranjarea acestui diferend din-

tre fis: și preoți sau parohii; — zic și parohii, întrucât în multe locuri acest obligament îi suportă parohia, în mod legal ori ilegal, asta o știe mai bine secția economică a Ven. Cons. Eparhial. —

Dacă cutare din cei competenți — și sunt f. mulți — sar fi interesat cu deadinsul la Adm. Fin. sau la Ministeriu, soluția n'ar fi întârziată, deși — har Domnului — Aradul are în abundență senatori și deputați, la proximele alegeri dietale vom pune și condiția aceasta.

În 13 l. c. chemat în fața comisiei de apel la Adm. Fin., fiind impus față de 1515 L. din trecut cu 1818 Lei un plus de 20%; la timpul său am apelat, suntem chemați asemenea țăranilor în fața comisiei, deși motivele le-am spus în apelată, *ni se cer zile pierdute și spese zadarnice pe la Arad, și nimenea nu ne stă în ajutor, suntem la discreția comisiunilor de impunere și apel, cari au onorarii convenabile pentru munca de prisos cu sesiile preoțești.*

Autonomie, democrație, legalitate etc. toate ar fi să fie principii de viață, de unde? acestea sunt motive electorale în ajunul alegerilor, mai târziu subiectul dominant la banchete și baloane de săpun.

Tr. Terebențiu
preot.

† Preotul Alexiu Popovici.

Miercuri în 11 Decembrie, dimineața la oarele 8 s-a stins din viață, veteranul preot din Arad Alexiu Popovici, în etate de 72 ani. Și după o activitate rodnică pe cariera preoțească de 48 ani.

Știam că părintele Popovici are o grea rană sufletească, căci nu demult și-a pierdut iubita sa soție și un fecior cu situație plină de nădejdi.

Preotul Alexiu Popovici a păstorit frunța noastră parohie Bi hș (azi rămasă în Ungaria) unde ca un părinte și bun român, a ținut aprinsă în sufletele lor schința dragostei de biserică și neam. Generațiile de studenți, cari și-au făcut studiile la liceul din Bi hș, își amintesc cu multă dragoste de preotul Elec care îi aduna cu dragoste de părinte la casa sa vecinic deschisă pentru ei.

La retragerea armatei române din părțile Ungariei, și părintele Popovici și-a lăsat parohia unde păstorise 38 de ani, și a venit să trăiască în România în trecut. În anul 1920 a fost ales preot în orașul Arad unde a păstorit cu evlavie de preot bun și unde l-a ajuns cele mai mari nenorociri.

Familia îndurerată a dat următorul necrolog:

† Cu inimile sfâșiate de durere aducem la cunoștința rudelor, cunoscuților și prietinelor că iubitul

nostru tată, socru și bunic preotul ALEXIU POPOVICIU în anul al 72-lea al vieții sale și al 48-lea de serviciu preotesc, împărtășit cu sfânta taină a Cuminecăturii, și-a dat bunul suflet în mâinile Creatorului Mercuri, la 11 l. c. orele 8 dimineața.

Scumpele-i rămășețe pământesti se vor așeza la locul de veșnică odihnă în cimitirul Eternitatea, Joi la 12 l. c. orele 2 d. am din sfânta biserică ort. rom din loc.

Arad, la 11 Decembrie 1929.

Cornel Popoviciu, Livia Jurma născ. Popoviciu, Alexandra Popoviciu născ. Popoviciu, fiul și fiice.

Pr. Pavel Jurma. Pr. Valeriu Popoviciu gineri Sidonia Popoviciu mătușă. Vad. Olga Băgaru născ. Ișfanescu cumnată. Lucia Jurma, Dorina Jurma. Viorica Popoviciu, Letiția Popoviciu, Eugenia Popoviciu, Aurora Popovici nepoate.

Dumnezeu să-l odhnească pe părintele Popovici în corturile dreptilor.

INFORMAȚIUNI.

Comemorarea Mitropolitului Șaguna. Societatea de lectură a studenților dela „Academia Teologică” din Arad a sărbătorit în 30 Noemv a.c. amintirea marelui mitropolit Șaguna, în cadrul unei ședințe festive binecunoscute.

După oficierea parastasului în biserică catedrală, prin mai mulți consilieri epariași, toți funcționarii episcopiei și profesorii Academiei teologice s'au întrunit în sala festivă dela Seminar, în frunte cu P. S. Sa Episcopul Grigorie.

Corul teologilor au intonat mai multe imnuri religioase, studentul teolog Măraru a declamat cu suflet pe oesia Iisus, iar studentul Poleac și-a citit operatul bine studiat pe care îl publicăm în altă parte a revistei noastre.

La fine P. S. Sa Episcopul Grigorie a ținut o vorbire însuflețită, în care a adus laude studenților teologi pentru modul cum au știut să comemoreze amintirea lui Șaguna. Și i-a îndemnat să se însuflețească de idealul și dragostea de biserică și neam a nemuritorului Șaguna.

Convocare.

În 31 Dec. a. c. expirând mandatul actualului comitet al Școlii Normale de băieți din Arad, pe ziua de 15 Dec. a. c. se convoacă Adunarea Generală a membrilor comunității școlare, în sala mică a Prim.

riel, pentru a alege 4 membri și 1 cenzor în noul comitet, conform prevederilor decretului-lege privitor la organizarea comitetelor școlare.

D-nii membri sunt rugați să binevoiască a ne onora cu prezența lor și a participa la alegere.

Arad, 5. Dec. 1929

p. președinte:
Dr. Terențiu Olariu

DIRECȚIUNEA ȘCOALEI DE STAT PENTRU UCENICII INDUSTRIALI din ARAD.

No. 313/1929.

Domnule Director,

Duminecă în 15 l. c. ora 11 a. m. se distribuie elevilor ucenici industriali ajutorul de Lei 76.000., al Prefecturii Județului Arad și Lei 10.000. al Societății Tinerimei Industriale de pe lângă această școală.

Cu tot respectul Vă rugăm să binevoiți a ne onora cu prezența D-Voastră.

Primiți Domnule Director, deosebitele noastre considerațiuni ce Vă păstrăm.

Arad, la 11 Decembrie 1929.

Director,
Orădeanu

Secretar,
Ț. Țiriga

Apel către domnii Preoți.

Subsemnatul, respectuos Vă rog a publica poporul, că în Căminul Municipiului Arad pentru ucenicii ind. com. — să primesc pentru plasare la meserii, băieți cari au terminat cel puțin 4 clase primare.

Doritorii se pot adresa la Direcțiunea Căminului, anexând la cerere, Extras de botz și Certificat de școală.

Arad, la 12 Decembrie 1929.

Liviu Dublea
director

Citiți și răspândiți

„Biserica și Școala”

R. dactor responsabil: SIMION STANA.